

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/504 Έν Καισαριανῇ τῇ 28ῃ Ἰουλίου 2020

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 224η

Πρός
τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκέρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Ἡ Ἀειμακάριστος

Ἡ δόξα καί ἡ τιμή τῆς Θεομήτορος Παρθένου Μαρίας

Ἡ Ἐκκλησία προτρέπει νὰ θέτουμε «φυλακὴν τῷ στόματι» ἡμῶν
ὅταν ὁμιλοῦμε γιὰ τὰ μυστήρια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πόσο μᾶλλον πρέπει
νὰ κάνουμε τοῦτο ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ «μυστηρίου τῶν

μυστηρίων» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, περὶ τῆς Παναγίας καὶ Ὑπερευλογημένης Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μητρός Του. Ἐὰν ὁ θεόπτης Μωϋσῆς μὲ φόβο καὶ ἔντρομος «εὐλαβεῖτο κατεμβλέψαι» ἐνώπιον τῆς ἀφλέκτου βάτου, ποὺ ἦταν μόνον ἡ «σκιά τῆς ἀληθείας», σκιά τῆς ἀληθινῆς Βάτου, τῆς Παναγίας Θεοτόκου, τί ἄλλο νὰ κάνουμεν ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι ὅταν πρόκειται νὰ ὁμιλήσουμεν γιὰ τὴν Παναγία Θεοτόκο, παρὰ νὰ προσευχώμαστε πρῶτον ταπεινὰ μαζὶ μὲ ὅλο τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔχοντας τοὺς ἁγίους ὑμνωδοὺς μας ὡς κανονάρχες καὶ τελετάρχες:

«Τείχισόν μου τὰς φρένας, Σωτήρ μου·
τὸ γὰρ τεῖχος τοῦ κόσμου ἀνυμνήσαι τολμῶ,
τὴν ἄχραντον Μητέρα Σου·
ἐν πύργῳ ρημάτων ἐνίσχυσόν με,
καὶ ἐν βάρεσιν ἐννοιῶν ὀχύρωσόν με·
Σὺ γὰρ βοᾷς τῶν αἰτούντων πιστῶς τὰς αἰτήσεις[πληροῦν.
Σὺ οὖν μοι δώρησαι γλῶτταν,
προφοράν,
καὶ λογισμὸν ἀκαταίσχυντον·
πᾶσα γὰρ δόσις ἐλλάμψεως παρὰ Σοῦ καταπέμπεται,
Φωταγωγέ,
ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον»¹.

Περὶ τῆς Παναγίας Θεοτόκου μίλησαν καὶ ἔγραψαν πολλοὶ ἅγιοι Πατέρες καὶ ὑμνωδοὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους Πατέρας καὶ ὑμνωδοὺς τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐξύμνησε τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο «ὅσον ἐφικτόν» ἦτο εἰς τοὺς ἀνθρώπους «τὸ γὰρ πρὸς ἀξίαν ἀνέφικτον» (Β', 14) εἶναι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἡ

¹ Οἶκος στὴν ἐορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

χρυσόρροος λύρα τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τὸ θεόπνευστον στόμα τοῦ Λόγου², ὁ «ὀρθότομος λάτρης τῆς Ἁγίας καὶ Ἀσυγχύτου Τριάδος»³. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ καὶ μετὰ τὸν Δαμασκηνὸ ἔχουμε ἐπίσης πολλοὺς Πατέρες οἱ ὁποῖοι μίλησαν καὶ ἔγραψαν περὶ τῆς Μητρὸς τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅλοι αὐτοὶ ἦταν συγχρόνως καὶ ποιηταὶ - ὕμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας, γεγονὸς τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ ὅτι στὴν Πανύμνητη Θεοτόκο ἀρμόζει μᾶλλον «θεῖος καὶ ἱερός ὕμνος» καὶ αἶνος (Α΄, 5: Δ΄, 4), λόγος δηλαδὴ δοξολογικός, διότι τὰ μυστήριά της εἶναι «πάντα ὑπὲρ ἔννοιαν, πάντα ὑπερένδοξα»⁴, καὶ «οὐδεὶς ἀπλοῦς λόγος θὰ ἐξαρκέσῃ πρὸς ὕμνον τῶν «μεγαλείων» της, τὰ ὁποῖα «ἐποίησεν αὐτῇ ὁ Δυνατός»⁵. Πρὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ οἱ ἅγιοι Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἐφραίμ, ὁ Σῦρος, Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Μόδεστος καὶ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων, Ἀνδρέας Ἱεροσολυμίτης καὶ Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μετὰ τὸν Δαμασκηνὸν οἱ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, Φώτιος ὁ Πατριάρχης, Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος καὶ οἱ τρεῖς βυζαντινοὶ Παλαμᾶς, Θεοφάνης Νικαίας καὶ Καβάσιλας, - ὅλοι αὐτοὶ ἔγραψαν λόγους στὴν Παναγία, οἱ ὁποῖοι εἶναι ποιήματα θεόπνευστα καὶ «ὕμνοι θεοπρεπεῖς», μεγαλυνάρια καὶ ὠδὲς πνευματικὲς μιᾶς ἀκαταπαύστου καὶ διαρκοῦς τελετῆς καὶ ἐορτῆς⁶ τῆς Θεοτόκου.

² Πρβλ. PG 94, 1485: «Τῶν Ἀγίων Πατέρων τὸ στόμα, Θεοῦ κεχηρημάτικε στόμα»

³ PG 94, 780

⁴ Θεοτοκίον ἀναστάσιμον, ἦχος β΄, ποίημα μᾶλλον τοῦ Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ.

⁵ Λουκᾶ α΄, 42.

⁶ Πρβλ. Πρὸς Ἐφεσίους. ε΄, 19 καὶ Ὁμιλία Β΄, 14· Γ΄, 7. Περὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐννοίας τελετῆς καὶ ἐορτῆς βλ. σχόλιον 34 τῆς Δ΄ Ὁμιλίας.

Καὶ ἔτσι ἔπρεπε ἀσφαλῶς νὰ γίνει, διότι στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ζεῖ διαρκῶς μία ἀληθὴ περὶ Παναγίας Θεοτόκου παράδοση, ἐπὶ κεφαλῇς τῆς ὁποίας ἴσταται ὡς «*χορίαρχος*»⁷ καὶ τελετάρχης ὁ «*Ἄγγελος Πρωτοστάτης*» (Γ', 16), ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς Παναγίας Τριάδος⁸ «*οὐρανόθεν ἐπέμφθη εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε*»⁹. Τὸ «*Χαῖρε*» αὐτό, ποὺ συνοψίζει ὁλόκληρο τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα («*εὐ-αγγέλιον*») τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔγινε στήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία παντοτινὴ παράδοση, ὅπως ἀκριβῶς τὸ προφήτευσε ἡ Παναγία Θεοτόκος: «*Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαὶ*»¹⁰.

Ἀλλὰ ὁ μακαρισμὸς αὐτὸς καὶ ἡ δοξολογία τῆς Θεοτόκου στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνον «*ἱερὸς ὕμνος*», εἶναι ταυτοχρόνως καὶ θεολογία, δηλαδή ὀρθὴ «*δόξα*» καὶ ὀρθὸς «*λόγος*» περὶ τῶν ἀρρήτων μυστηρίων τοῦ Θεοῦ μέσα στήν Οἰκονομία τῆς σωτηρίας τὰ ὁποῖα πραγματοποιήθηκαν διὰ τῆς Παναγίας. Διότι καὶ ὁ Θεὸς καὶ ἡ Παναγία δὲν δοξάζεται, εἰ μὴ μὲ τὴν ὀρθο-δοξίαν. Γι' αὐτό καὶ στήν ποίηση καὶ τὴν ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας καὶ στοὺς ὕμνολογικοὺς καὶ πανηγυρικοὺς λόγους τῶν ἁγίων Πατέρων μας βρίσκουμε πρὸ παντὸς τὰ ὀρθόδοξα δόγματα. Ἔτσι καὶ οἱ περὶ Παναγίας πατερικοὶ λόγοι καὶ ὁμιλίες καὶ ὕμνοι ἀποτελοῦν μία δογματικὴ παράδοση. Αὐτὸ ἰσχύει κατ' ἐξοχὴν γιὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνόν, τοῦ ὁποίου ἔχουμε ἐνώπιόν μας τίς τέσσαρες Θεομητορικές Ὁμιλίες, γι' αὐτό, παρ' ὅλο ὅτι τὰ κείμενα τῶν Ὁμιλιῶν αὐτῶν ἔχουν μορφὴ ποιητικὴ, παρακαλεῖται, ὁ ἀναγνώστης νὰ προσέξει ἰδιαιτέρως στήν θεολογία τους. Γιὰ νὰ τὸν

⁷ Πρβλ. PG 96, 649A

⁸ Τῆς «*τῶν τελουμένων τελεταρχίας*» καὶ ἀρχηγοῦ «*τελετῆς*», τῆς τῶν πάντων τελειώσεως καὶ θεώσεως, κατὰ τοὺς ἁγίους Διονύσιον, Μάξιμον καὶ Δαμασκηνόν (PG 3, 589C, 4, 193A καὶ 94, 844 D-5A).

⁹ Ἀκάθιστος Ὑμνος, οἶκος Α'.

¹⁰ Λουκᾶ α', 48: Πρβλ. Β', 9.

διευκολύνουμε θα παραθέσουμε σύνοψη της διδασκαλίας τῶν Ἀγίων Πατέρων μας περὶ Παναγίας Θεοτόκου βάσει τῶν Ὁμιλιῶν αὐτῶν καὶ θα σχολιάσουμε πολλὰ ἀπὸ τὰ χωρία τῶν Ὁμιλιῶν, γιὰ νὰ ἔλθει ἀκριβῶς στό φῶς ὁ «Ὁρθόδοξος πλουτισμός» τῆς θεολογίας¹¹ τους.

«Πολλαὶ θυγατέρες ἐκτήσαντο πλοῦτον, πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας πάσας» (Παροιμίαι κθ', 29)

Ὁ σοφὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀτενίζων ἐν Πνεύματι τῷ ἱερῷ πρὸς τὸ πάντιμον πρόσωπον τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ Θεομήτορος θαυμάζει ἀναφωνώντας, ὅτι πολλές γυναῖκες ἀπέκτησαν πλοῦτον καὶ πραγματοποίησαν ἔργα παντοδυναμίας. Ἐσὺ ὅμως τίς ξεπέρασες ὅλες καὶ εὐρίσκεσαι καὶ πάνω ἀπ' ὅλες.

Αὐτός ὁ προφητικὸς λόγος ποὺ ἀναφέρεται στὴν δόξα καὶ τὴν τιμὴ τῆς Παρθένου Μαρίας ἐπιβεβαιώθηκε. Κρίνουμε ἐπίκαιρο νὰ θυμηθοῦμε ὅσα ἐγκωμιαστικά ἐλέχθησαν ἀπὸ τοὺς ἁγίους γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία.

Παραλείπουμε τὰ Ἐγκώμια γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία καὶ τὴν διακονία Της τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἐπικεντρωνόμαστε σ' αὐτὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης, δηλαδή τῆς Ἐκκλησίας.

1) «Χαῖρε Κεχαριτωμένη»

Πρῶτος ὁ Ἀρχάγγελος κατὰ τὸν Εὐαγγελισμό τὴν προσφώνησε «Κεχαριτωμένη» δηλαδή πεπληρωμένη ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Οὐσιαστικά ἡ ἐπιλογή Της νὰ γίνει ἡ μητέρα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δέν ἦτο

¹¹ Βλ. Δοξαστικόν στοὺς Αἶνους τῶν Χριστουγέννων

οὔτε τυχαία οὔτε χαριστική. Εἶχε τό κάλλος τῶν ἀρετῶν πού εἴλκυσε τήν ἀπόφαση Θεοῦ νά τήν ἀναδείξει Μητέρα Του.

Μάλιστα δέ οἱ θεοφόροι Πατέρες διδάσκουν ὅτι κατά τούς προηγηθέντες αἰῶνες ὁ Θεός καλλιέργησε τό ἀνθρώπινο γένος μέ τά σωτηριώδη ἔργα Του ὥστε νά ἀναδειχθεῖ ἡ θεοτόκος Μαρία, ἡ Ὅποία ἦταν προετοιμασμένη γιά τό μυστήριο τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί ὅταν ἄκουσε τό μήνυμα ὅτι θά συλλάβει καί θά γεννήσει τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ δέν ξαφνιασθηκε γιά τό γεγονός παρά μόνο γιά τόν τρόπο τῆς πραγματοποιήσεώς του. Ὅτι δέ ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης χρησιμοποιεῖ αὐτή τήν εἰκόνα δόξης καί λαμπρότητος τῆς Παρθένου Μαρίας ἀποδίδει τήν ἀντίληψη τῶν πιστῶν τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς γιά τήν Μητέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2) «Ἡ περιβεβλημένη τόν ἥλιον»

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στήν Ἀποκάλυψη (κεφάλαιο 12) ὁμιλεῖ γιά μία γυναῖκα πού ἦταν ντυμένη τόν ἥλιο κι ἀστραποβολοῦσε. Σ' αὐτή τήν γυναῖκα ἄλλοι ἐρμηνευτές ἐξήγησαν λέγοντας ὅτι ἐννοεῖται ἡ Παρθένος Μαρία καί ἄλλοι ὅτι πρόκειται περί τῆς Ἐκκλησίας. Πάντως ὅποια ἐρμηνεία καί ἂν δοθεῖ δέν θά εἶναι αὐθαίρετος.

3) Ἐπιφάνιος Κύπρου (περ. 315 – 403μ.Χ.)

«Ἐγκώμιον εἰς τήν ἀγίαν Θεοτόκον» (PG 43, 485-501)

Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Κύπρου στόν ἐγκωμιαστικό λόγου του γιά τήν ἀγίας Θεοτόκο συνοψίζει τήν μέχρι τῶν ἡμερῶν του παγιωμένη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Σημειωτέον ὅτι ἀποκαλεῖ τήν

Παρθένο Μαρία «Θεοτόκο» κατά τήν πίστη τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας. Αὐτήν τήν πίστη πού ἐπεκύρωσε ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος τῆς Ἐφέσου.

«Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ἡ πύλη τῶν οὐρανῶν, περὶ ἧς ὁ προφήτης κέκραγε λέγων· Ἴδου ἡ πύλη κεκλεισμένη, καὶ οὐδεὶς εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, οὐδὲ ἐξελεύσεται, εἰ μὴ Κύριος ὁ Θεὸς μόνος· καὶ ἔσται ἡ πύλη κεκλεισμένη τῷ ἡγουμένῳ, διότι ἡγούμενος αὐτὸς κληθήσεται, καὶ εἰς αὐτὸν ἐλπιοῦσι πάντα τὰ ἔθνη. Περὶ ταύτης τῆς πύλης καὶ ἐν τοῖς ᾠσμασι τῇ λέξει ὁ προφήτης τρανῶς καὶ σαφῶς καταλέγεται κεκραγώς· Κῆπος κεκλεισμένος, ἀδελφή μου, νύμφη· κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη. Ἐμεινεν ἐν τῇ παρθενίᾳ ἡ ἁγία καὶ σεμνὴ κόρη Μαρία, ἡ φωτεινὴ νεφέλη, ἡ ἔνδον ἔχουσα τὸν Θεὸν Λόγον· πρὸς ἣν ὁ μεγαλόφωνος Ἡσαΐας· Ἴδου νεφέλη κούφη, καὶ ἥξει εἰς Αἴγυπτον· τὸ ἀλατόμητον ὄρος, ἡ τὴν ἀκρότομον ἔχουσα πέτραν Χριστὸν, περὶ ἧς ὁ σοφώτατος Δανιὴλ λέγει· Ἀπετμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν· τουτέστιν, ἄνευ ἀνδρὸς τὴν στερεὰν πέτραν Χριστὸν ἔτεκεν ἡ Παρθένος, ὁ ἀσύνθετος ναὸς, ἡ τὸν οὐράνιον ἔχουσα λίθον Χριστὸν, ἡ βροντοειδὴς νεφέλη, ἡ τὴν ἀστραπὴν ἔνδον κοιλιοφόρως βαστάσασα· καὶ μαρτυρεῖ μοι τῷ λόγῳ ἡ θεία Γραφὴ λέγουσα, Κοιλία σου θημωνία σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοις· ἡ ἀγεώργητος χώρα, ἡ τὸν Λόγον ὡς κόκκον σίτου δεξαμένη, καὶ τὸ δράγμα βλαστήσασα, ἡ νοερὰ κλίβανος, ἡ τὸ πῦρ καὶ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς ἔχουσα· ἡ ὁσία μήτηρ τοῦ Σωτῆρος, ἡ τὸν Λόγον τοῦ Πατρὸς ἐκ σοῦ σαρκωθέντα τεκοῦσα, πρὸς ἣν Ἡσαΐας· Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἐμμανουήλ. Ὡ Παρθένος ἁγία, ἁγία μήτηρ Κυρίου· μακαρία νύμφη Τριάδος ἀχωρίστου· μακαρία σὺ ἐν γυναιξίν, ἡ τεκοῦσα ἐπὶ γῆς ὡς βρέφος τὸν πάντων κτίστην Θεόν· μακαρία σὺ ἐν γυναιξίν, ἡ μόνη ἐπὶ γῆς κυήσασα τὸν οὐράνιον Θεόν· μακαρία σὺ ἐν γυναιξίν, ἥς

μασθοὺς ἐθήλασεν ὁ τρέφων τὰ σύμπαντα· μακαρία σὺ ἐν γυναιξίν, ἡ νῦν γεννήσασα τὸν ποτὲ πλάσαντα πηλῶ τὸν Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ, Θεοτόκε ἁγία παρθένε Μαρία. Θεοτόκος γὰρ ὑπάρχεις, ἡ τὸν Λόγον ἐκ σοῦ σαρκωθέντα τεκοῦσα· Θεοτόκος ὑπάρχεις ἡ τὸν Θεὸν Λόγον ἐν μορφῇ δούλου κυήσασα· Θεοτόκος ὑπάρχεις, ὅτι Θεὸν Λόγον δεξαμένη σαρκωθέντα ἔτεκες· Θεοτόκος ὑπάρχεις ἡ μόνη τοῦ μόνου μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ γεννήσασα· οὐ πρόσκαιρον Θεὸν γεννήσασα, ἀλλ' αἰώνιον τὸν πρὸ σοῦ καὶ πάντων Θεὸν, ἐκ σοῦ σαρκωθέντα· τὸ ἄσπιλον πρόβατον, ἡ τὸν ἁμνὸν τεκοῦσα Χριστόν· ἡ δάμαλις ἡ ἀπειρόζυγος, ἡ τὸν μόσχον γεννήσασα· ἡ νοερὰ τῆς πίστεως τράπεζα, ἡ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς τῷ κόσμῳ χορηγήσασα...» (PG 43, 492-493)

4) Θεοτόκος (Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (451μ.Χ.) – Κύριλλος Ἀλεξανδρείας (περ. 378 - περ. 444μ.Χ.)

Ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀνηγόρευσε τὴν Παρθένο Μαρία Θεοτόκο ὅτι ἐγέννησε Θεό καὶ ὄχι κοινὸ ἄνθρωπο Ὅποιος δέν ἀναγνωρίζει καὶ δέν ὁμολογεῖ τὴν Παρθένο Μαρία Θεοτόκο λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος «ἐκτός ἐστι τῆς Θεότητος».

« *Εἴ τις οὐ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Μαρίαν ὑπολαμβάνει, χωρὶς ἐστὶ τῆς θεότητος*» (Γρηγορίου Θεολόγου, Ἐπιστολή 101, PG 37, 177)

5) Στὴν Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο προεξῆρχε ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας πού ὑποστήριξε καὶ ἀπέδειξε ἀγιογραφικῶς ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ἔτεκε Θεόν καὶ ὄχι κοινὸ (ψιλόν) ἄνθρωπο.

Ὅμιλία Α', Λεχθεῖσα ἐν Ἐφέσῳ ωραία πάνυ (PG 77, 981-985)

«Οἱ τοῖς ἱεροῖς προσέχοντες Γράμμασι, σεσοφισμένην ἔχουσι τήν καρδίαν, ἔργων τε ἀγαθῶν ἐπιστήμονα κἂν ὀρθῇ πίστει λελαμπρυσμένην. Τὸ δὲ γνώσεώς τῆς ἀληθοῦς ἐρᾶν ζωὴν ἔχει τὸ τέλος, καὶ πληροφορήσει πρὸς τοῦτο ἡμᾶς αὐτὸς ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς Πατέρα καὶ Θεὸν, οὕτω λέγων" « Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσέ σε, τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Οὐκοῦν συμπαρέζευκται τῇ περὶ τοῦ Πατρὸς γνώσει καὶ ἡ περὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ πρᾶγμα ζωοποιόν. Ὅταν δὲ χωρίζηται τοῦ ἐτέρου τὸ ἕτερον, χωλεύει πάντως ἡ γνῶσις οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίων δήμοις προσεφώνει, λέγων « Οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν Πατέρα μου. Εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν Πατέρα μου ἄν ᾔδειτε. Καὶ πάλιν ἐνόμιζον οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας ἐν τῷ ὄρει τὸν φύσει καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐωρακέναι Υἱὸν καὶ Θεόν, ὅτε καταβέβηκεν ἐν εἵδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ. ᾔθοντο γὰρ κατὰ ἀλήθειαν ἀκηκοέναι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας τεθαυμάκασιν μὲν τὸν ἱεροφάντην Μωσέα κατασμικρύνοντες δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν διὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀνοσίως ἔφασκον Ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι Μωσεῖ λελάληκεν. ὁ Θεὸς τοῦτον δὲ οὐχ οἴδαμεν πόθεν ἐστὶ» Τί οὖν πρὸς ταῦτα ὁ Χριστὸς Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὔτε εἶδος αὐτοῦ πώποτε ἐωράκατε, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσατε καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. » Ἀληθεύει δὲ πάντως ἡ ἀλήθεια. Οὐ γὰρ ἦν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ φύσις Θεοῦ ἡ ὀρωμένη πῦρ δὲ μᾶλλον. Ἐγένετο δὲ καὶ φωναὶ τῆς σάλπιγγος καπνοὶ ἦσαν ἐξαπτόμενοι καὶ τῆς ἀληθείας οἱ τύπον, προαναφαίνοντες τὴν ἀλήθειαν κατέβη μὲν γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐν εἵδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ. Καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐν εἵδει πυρός ; Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ῥίξιν αὐτοῖς τὸν νόμον, ἐν εἵδει πυρός τότε

δὴ μάλιστα χρησίμως ἐφαίνετο καταβεβηκώς ἵνα γνῶσιν οἱ παρράδδίνοντες, ὅτι πρὸς πῦρ ἔχουσιν. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος Μωσῆς, σωφρονεστέρους ἀποτελῶν τῷ φόβῳ τοὺς ἀμαρτάνοντας, προσεφώνει πλειστάκις « Ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίστον ἐστίν. Ἐγίνοντο δὲ καπνοὶ καὶ σκότης τοῦ μὲν σκότους τὸ ἀκατάληπτον τῆς περὶ Θεοῦ γνώσεως ἀστείως ἡμῖν ὑπεμφαίνοντος τοῦ δὲ καπνοῦ διδάσκοντος αἰνιγματωδῶς, ὅτι τοῖς καταφρονεῖν ἐθέλουσι τῶν θείων νόμων. Ὁ πάντῃ τε καὶ πάντως ἀκολουθήσει τὸ δάκρυον, δακρύνει γὰρ ἀνάγκη τὸν τοῦ σώματος ὀφθαλμὸν ἐν καπνῷ. Οὐκοῦν Ἰουδαῖοι μὲν οὐ τεθέανται τὸ εἶδος τοῦ Πατρὸς ἡμεῖς δὲ αὐτὸ ἐθεασάμεθα ὃ ἐν Χριστῷ. Ἔστι γὰρ αὐτὸς τὸ ἀκραιφνέστατον κάλλος τοῦ, γεγεννηκότος, ὁ χαρακτήρ καὶ τὸ ἀπαύγασμα. Εἰ γὰρ καὶ ἐπελάβετο σαρκὸς δι' ἡμᾶς καὶ αἵματος, Θεὸς ὢν, ὁ Λόγος, καὶ κεχρημάτικεν Υἱὸς ἀνθρώπου, οὐκ ἄψυχον, οὐδὲ ἄνουν σῶμα λαβὼν, καθά φησιν ὁ φρενοβλαβῆς καὶ αἰρετικὸς Ἀπολινάριος, ἀλλὰ ἔμεινε καὶ οὕτω Θεός, οὕτω τοῖς ἁγίοις Πατράσιν ἀπεκόλυπτε κατὰ καιροὺς τὸ ἑαυτοῦ μυστήριον. Καὶ πολλὰ ἃ μὲν λίαν ἢ τούτων ἀπόδειξις ἐν τοῖς ἁγίοις προφῆταις. Ἐπειδὴ δὲ χρήταμιεύεσθαι κατὰ μέρος, φέρε, δεικνύωμεν ἐκ τοῦ τῆς Γενέσεως βιβλίου ἄνθρωπον ὀρώμενον τὸν Υἱὸν, καὶ Θεὸν ὀνομαζόμενον. Οὐκοῦν ὁ μακάριος Ἰακώβ, τὴν Μεσοποταμίαν ἀφείς, ἐπὶ τὴν τοῦ Πατρὸς οἰκίαν αὐθις ἠπείγετο. Καὶ δὴ καὶ τὰς «Δύο τοῦ Λάθαν ἀναλαβὼν θυγατέρας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν αὐτῷ γεγονότα παιδιά, διεβίβασε αὐτὰ τὸν Ἰαβώκ ὄνομα δὲ τοῦτο χειμάρρου ἄλλ' ὥς φησιν ἡ θεόπνευστος Γραφή, διαδιβασθέντων τῶν τέκνων, καὶ τῶν γυναικῶν, ὑπελείφθη Ἰακώβ μόνος, καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος μετ' αὐτοῦ ἕως πρωῒ καὶ εἶδεν, ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἤψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ Ἰακώβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ

καὶ εἶπε, φησὶν, ὁ ἄνθρωπος ὁ παλαίων μετ' αὐτοῦ. Ἀπόλυσόν με ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. Ὁ δὲ εἶπεν, Οὐ μὴ σε ἀπολύσω, ἐὰν μὴ με εὐλογήσης. Καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ἐκεῖ καὶ ἐκάλεσεν Ἰακώβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Εἶδος Θεοῦ. Εἶδον γὰρ, φησὶ, θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχὴ. » Ὡ σοφίας ἀγιοπρεποῦς ! Ἄνθρωπον δρᾷ, τὸν παλαίοντα μετ' αὐτοῦ, καὶ φησιν ὁ πατριάρχης Εἶδον Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον; καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχὴ. Συνῆκε γὰρ εὐθύς τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸ μυστήριον, ἀποκαλύπτοντος αὐτῷ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πλὴν ἐκεῖνο ἐπιτήρει. Ὅλην τὴν νύχτα ἐπάλαιε μετ' αὐτοῦ ὡς δὲ ἐγένετο ὁ ὄρθρος, « Ἀπόλυσόν με, φησὶν' ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. Τί οὖν ἄρα σημαίνει τὸ αἰνίγμα; Τοῖς ὡς ἐν σκότει καὶ νυχτὶ διάγουσι, καὶ τὴν τῆς ἀγνωσίας ἀχλὺν εἰς νοῦν ἔχουσι καὶ καρδίαν, παλαίει καὶ μάχεται Χριστὸς ἐχθροὺς γὰρ ἡγεῖται ὅταν αὐτοῖς ἀνατείλῃ κατὰ τὸν νοῦν ὁ νοητὸς Ἑωσφόρος, ὅταν, οἷά τις ἡμέρα, τὸ τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας αὐτοῖς διαυγάσῃ φῶς, τότε καταλύει τὴν μάχην. Παλαίει μὲν γὰρ καὶ μάχεται τοῖς ὡς ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ, τοῖς ἀφεγγῇ καὶ ἀφώτιστον ἔχουσι τὴν καρδίαν, οὐ μάχεται δὲ τοῖς ἐν φωτὶ γεγονόσι, τοῖς τὸν νοητὸν ὄρθρον ἔχουσι κατὰ νοῦν. Δέχου τοίνυν, ἄνθρωπε, τὸν νοητὸν ἑωσφόρον. Διαυγαζέτω σοὶ τῆς ἀληθείας τὸ φῶς. Παῦσαι μαχόμενος τῷ Χριστῷ οὐκ οἶδεν ἡττᾶσθαι νικᾷ δὲ ἀεὶ, καὶ πάντως. Εἰ καὶ γέγονεν Υἱὸς ἀνθρώπου ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος πλὴν οὐχ ἀπέστη τοῦ εἶναι φύσει Θεὸς καὶ ἄτρεπτός τε καὶ ἀναλλοίωτος ὢν. Ὁ αὐτὸς οὖν ἄρα καὶ ἐκ Πατρὸς, ὡς Λόγος, καὶ ἐκ γυναικὸς, ὡς ἄνθρωπος, κατὰ σάρκα. Εἷς γὰρ Θεὸς ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ὃν Πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα: Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν»

«Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν Μαρίαν τὴν Θεοτόκον» (PG 77, 1029-1040)

«Χαίροις, ὦ Ἐφεσίων πόλις, μᾶλλον δὲ θαλασσοθέα, διότι ἀντὶ λιμένων ἐπιγείων λιμένες ἀγγελικοὶ καὶ ἐπουράνιοι πρὸς σὲ παραγεγόνασιν. Χαίροις, τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως τὸ καύχημα, ὅτι καθάπερ μαργαριτῶν τιμίων τοῖς τῶν ἁγίων ναοῖς κύκλῳ περιοικοδομῆσαι, καὶ νῦν ὑπὸ πολλῶν ἁγίων Πατέρων καὶ πατριαρχῶν ἰχνοπατουμένη ἁγιάζη. Εὐλογοῦνται γὰρ ἀληθῶς καὶ αἱ πύλαι, καὶ αἱ ῥύμαι, καὶ οἱ λιμένες, τῇ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐπιδημίᾳ. Ὅπου γὰρ πολλοὶ ποιμένες ἐλαύνουσιν, πολὺς γίνεται δι' αὐτῶν ὁ τῆς ἁγιωσύνης σύλλογος· καὶ μάλιστα οὗτοι οἱ φιλόθεοι καὶ φιλόπιστοι, καὶ ἰσάγγελοι, ἐξελαύνουσι πᾶσαν σατανικὴν ἐνέργειαν, καὶ Ἑλληνικὴν εἰδωλομανίαν, Πορφυριανῶν τε καὶ Σαβελλιτῶν, Φρυγῶν τε καὶ Ἀπολιναριτῶν, Φωτινῶν, καὶ πᾶσα ἀπλῶς αἵρεσις μιὰρὰ κατασχύνεται, δοξάζεται δὲ τὸ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καύχημα. Χαίροις δὲ καὶ αὐτὸς, τρισμακάριε Ἰωάννη, ἀπόστολε καὶ εὐαγγελιστὰ, τῆς παρθενίας τὸ καύχημα, τῆς ἀγνείας διδάσκαλε, τῆς τῶν δαιμόνων πλάνης ἐξολοθρευτὰ, τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καθαιρέτα, τῆς Ἐφεσίων λιμὴν καὶ πρόμαχος, τῶν πτωχῶν τροφεὺς, τῶν θλιβομένων καταφυγὴ, τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακρὰν ἀναψυχὴ καὶ ἀνάπαυσις. Χαίροις, ἀμίαντον σκεῦος σωφροσύνης ἐμπεπλησμένον. Σοὶ γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀναλαμβανόμενος τὴν Θεοτόκον καὶ Ἀειπαρθένον, ὡς παρθένω παρέδωκεν. Χαίροις δὲ καὶ αὕτη, Μαρία Θεοτόκε, Παρθενομήτωρ, Φωτοφόρε, σκεῦος ἀμίαντον. Χαίροις, Παρθένε Μαρία, μήτηρ καὶ δούλη, Παρθένε μὲν, διὰ τὸν ἐκ σοῦ τῆς Παρθένου τεχθέντα· μήτηρ δὲ διὰ τὸν ἐν ἀγκάλαις σαῖς βασταχθέντα, καὶ γάλακτι σῶ τραφέντα· δούλη διὰ τὸν μορφὴν δούλου λαβόντα. Εἰσῆλθε γὰρ ὁ

βασιλεὺς ἐν τῇ πόλει σου, μᾶλλον δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ σου, καὶ πάλιν ἐξῆλθεν ὡς αὐτὸς ἠθέλησεν, καὶ ἡ πύλη σου ἐκέκλειστο. Συνέλαβες γὰρ ἀσπόρως, θεοπρεπῶς δὲ ἐγέννησας. Χαίροις, Μαρία, ὁ κατάλυτος ναὸς, μᾶλλον δὲ ἅγιος, καθὼς βοᾷ ὁ προφήτης Δαβὶδ λέγων· Ἅγιος ναὸς σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ. Χαίροις, Μαρία, τὸ κειμήλιον τῆς οἰκουμένης· χαίροις, Μαρία, ἡ περιστερὰ ἡ ἀμίαντος. Χαίροις, Μαρία, ἡ λαμπὰς ἡ ἄσβεστος. Ἐκ σοῦ γὰρ ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης γεγέννηται. *Χαίροις*, Μαρία, τὸ χωρίον τοῦ ἀχωρήτου, ἡ τὸν Μονογενῆ Θεὸν Λόγον χωρήσασα, ἡ τὸν στάχυν ἄνευ ἀρότρου καὶ σπέρματος βλαστήσασα τὸν ἀμαράντινον. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣν προφῆται κελαδοῦσιν, δι' ἣν ποιμένες δοξολογοῦσιν, λέγοντες σὺν ἀγγέλοις τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον ὕμνον· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣν ἄγγελοι χορεύουσιν, ἀρχάγγελοι σκιρτῶσι φρικωδεστάτους ὕμνους ἀναπέμποντες. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣν μάγοι προσκυνοῦσιν, ὑπὸ ἀστέρος λαμπαδούχου ὀδηγούμενοι. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣν τὸ δεκάκτινον κάλλος τῶν ἀποστόλων ἐκλέλεκται. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣν Ἰωάννης ἔτι ὢν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐσκίρτησεν, καὶ προσεκύνησεν ὁ λύχνος τῷ φωτὶ τῷ ἀκοιμήτῳ. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς προῆλθεν ἡ χάρις ἡ ἀνεκλάλητος, περὶ ἣς ὁ Ἀπόστολος βοῶν ἔλεγεν· Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς προῆλθε τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ λέγων ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς ἐπέλαμψε φῶς τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις. Ὁ λαὸς γὰρ, φησὶν, ὁ καθήμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα. Ποῖον ἄρα φῶς, εἰ μὴ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον; *Χαίροις*, Μαρία Θεοτόκε,

δι' ἣν ἐν Εὐαγγελίοις κηρύσσεται· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· δι' ἣν καὶ ἐν πόλεσιν καὶ ἐν κώμαις καὶ ἐν νήσοις Ἐκκλησίαι ὀρθοδόξων τεθεμελίωται. *Χαίροις, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς προῆλθεν ὁ τοῦ θανάτου νικητής, καὶ τοῦ ἁδου ὁλοθρευτής. Χαίροις, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς προῆλθεν ὁ τοῦ πρωτοπλάστου πλάστης, καὶ τῆς παραβάσεως αὐτοῦ διορθωτής, καὶ τῆς ἐν οὐρανῷ βασιλείας ὁδηγός. Χαίροις, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς ἦνθησε καὶ ἐξέλαμψε τὸ τῆς ἀναστάσεως κάλλος. Χαίροις, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς βάπτισμα ἁγιοσύνης φρικτόν τε καὶ Ἰορδανικὸν ἔρρευσεν. Χαίροις, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς ὁ Ἰωάννης καὶ Ἰορδάνης ἁγιάζονται, καὶ διάβολος ἀτιμάζεται. Χαίροις, Μαρία Θεοτόκε, δι' ἣς πᾶσα πνοὴ πιστεύουσα σώζεται. Χαίροις, Μαρία Θεοτόκε· διὰ σοῦ γὰρ καὶ τὰ θαλάττια κύματα γαληνιῶντα καὶ ἡσυχάζοντα, τοὺς συνδούλους ἡμῶν καὶ συλλειτουργοὺς μετὰ χαρᾶς καὶ ἡμερότητος ἐβάστασαν. Καὶ γὰρ ἡ γῆ ποτε ὑπὸ ληστῶν πατουμένη, τῇ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐπιδημίᾳ εἰρήνην μεταβέβληται»*

(PG 77, 1032-1033)

6) Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων (560 – 11 Μαρτίου 638μ.Χ.)

«Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου» (PG 87, 3733-3740)

Ὁ πολὺς ἅγιος Σωφρόνιος εἰς τὸ λόγον τοῦ ἀναπτύσσει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας μας περὶ τῆς Παρθένου Μαρίας ἀντικρούων παλαιὰς καὶ σύγχρονες τῆς ἐποχῆς τοῦ αἵρετικῆς ἀντιλήψεις

«ΙΘ'. Διὰ τοῦτό σοι, Χαῖρε κεχαριτωμένη,» προσφθέγγομαι ἐπειδὴ καὶ πάσης πλέον ἐχαριτώθης τῆς κτίσεως καὶ τῆς τοιαύτης ἐν σοὶ χαρᾶς τε καὶ χάριτος γνωρίζω καὶ οἶδα τὸ αἷτιον διὸ καὶ ἐπιφέρω βοῶν

καὶ φθεγγόμενος « Ὁ κύριος μετὰ σοῦ» ὁ πάσης μὲν, ὡς Κτίστης, κυριεύων τῆς κτίσεως μετὰ σοῦ δὲ, ὡς ἐν κοιλίᾳ τῇ σῇ βασταζόμενος, καὶ κυοφορίαν κυοφορούμενος ἄφραστον. Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»» ὁ αἰδίως μὲν ἐκ Πατρὸς γεννηθεὶς, καὶ μετὰ Πατρὸς αἰὲ θεωρούμενος μετὰ σοῦ δὲ νῦν τῇ συλλήψει γινόμενος, καὶ ἐκ σοῦ φοβερὰν ποιησάμενος σάρκωσιν. « Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» ὁ πρώτην μὲν ἔχων αἰδίδιον γέννησιν, καὶ δευτέραν ἐκ σοῦ προσδεχόμενος γέννησιν. « Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» ὁ πάσης μὲν σὺν Πατρὶ κυριεύων τῆς κτίσεως, ἐκ σοῦ δὲ δούλου μορφήν ἐνδύόμενος, καὶ δουλείας ἐλευθερῶν τὸ ἀνθρώπινον. Διὰ τοῦτο γὰρ δοῦλος ὁ Κύριος γίνεται, ἵνα τὸν δοῦλον ἀποδείξῃ χάριτι κύριον. « Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ». Ὁ πρώην μὲν πάσης ἔξω τυγχάνων τῆς κτίσεως, νυνὶ δὲ μετὰ σοῦ τῆς κτιστῆς καθορώμενος, καὶ διὰ σοῦ τοῖς κτιστοῖς γενόμενος συνάριθμος ἐν σοὶ γὰρ ὁ ἄκτιστος κτίζεται, καὶ εἰ σοῦ κτιστὸς ὁ Κτίστης προέρχεται. Κτίσμα βλέπω ἐν σοὶ γεγονότα τὸν ἄκτιστον, καὶ σάρκα θεωρῶ τελεσθέντα τὸν ἄσαρκον. Ἄνω μὲν στέλλων, ὦ Παρθέने, πρὸς σέ, ἄσαρκος ἦν καὶ ἀσώματος ὧδε δὲ σάρκα σκοπῶ καὶ σῶμα γενόμενον. Ἄνω μὲν ἄκτιστος ἦν πάσης ἐξηρημένος τῆς κτίσεως ὧδε δὲ κτίσμα τοῦτον εὐρίσκω καὶ ποίημα ἀτρέπτως ἐν σοὶ τῇ Παρθένῳ γενόμενον. Ἄνω μὲν Θεὸν ἐώρων γυμνὸν ἀνθρωπότητος (ποῦ γὰρ ἀνθρωπότης ἐν οὐρανῷ κατοπεύοιτο ; Μὴ πάλιν Ὁριγένοι ληρείτωσαν μὴ πάλιν μαινέσθωσαν Δίδυμοι μὴ πάλιν Εὐάγριοι θυμομαχοῦντες λυττάτωσαν μύθους κενοὺς ἀφηγούμενον καὶ προβιοτήν ψυχῶν φανταζόμενοι, καὶ Ἑλλησι μυσαραοῖς συσπενδόμενοι ὧδε δὲ ἀναλλοιώτως ὁρῶ γενόμενον ἄνθρωπον καὶ θαῦμα ἐν θαύματι, ὅτι καὶ Θεὸς ἐστὶν ἀναλλοίωτος, καὶ ἄνθρωπός ἐστιν ἀνερμήνεντος τὴν φύσιν διπλοῦς, ἀλλ' οὐ διπλοῦς τὴν ὑπόστασιν, ἐν καὶ ταυτὸν ἔχων τὸ πρόσωπον ἐν φύσεσι δὲ διτταῖς γνωριζόμενος, μήτε διὰ τὸ τῶν φύσεων

διττὸν διαιρούμενος, μήτε διὰ τὸ τῆς ὑποστάσεως ταυτὸν καὶ ἐνικόν χαὶ ἀσύζυγον, τῶν, ἐξ ὧν ἔστι, φύσεων δημιουργῶν ὁ τὴν ἀνάχυσιν οὔτε τῆς ἄνω Τριάδος τῆς τῶν ὅλων ἀρχικῆς αὔξων τὴν ἀρίθμησιν, καὶ εἷς τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἀνθρώποις δεικνύμενος, καὶ Θεὸν τὸν αὐτὸν εὐρίσκω καὶ ἄνθρωπον, καὶ τοῦ θαύματος θαυμάζω τὸ μέγεθος» (PG 87Γ 3240)

7) Ἰωάννης Δαμασκηνός (περ. 676 – 4 Δεκεμβρίου 749)

Σέ σειρά ὁμιλιῶν του ὁ πρύτανις τῆς Θεολογίας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἀναπτύσσει τὴν περί Θεοτόκου διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας ἐκφράζων τὴν μέχρι 7ου αἰῶνος παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀπὸ τὴν Ὁμιλία «Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου» (PG 96, 648-661) ἐπιλέγουμε τὴν ἐν συνεχείᾳ παράγραφο:

«Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Σήμερον βοήσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ πηλινόγλωσσοι, καὶ εἵπωμεν τῇ μεγαλοδοξοτάτῃ, καὶ φωτοφόρῳ μητρὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ ῥητά τινα χαροποιὰ χαρμονικῶς ἀνευφημοῦντες, καὶ λέγοντες· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ἡ ἐκ πασῶν ἐκλεχθεῖσα γενεῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν, καὶ ἐθνῶν, καὶ λαῶν. Χαῖρε, κεχαρισμένη, ἡ πρὸ αἰώνων προορισθεῖσα τῇ ποιητῇ καὶ βασιλεῖ τῶν αἰώνων. Χαίροις, τὸ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης συμπέρασμα. Χαίροις, τὸ τῶν θεοφόρων Πατέρων καὶ πατριαρχῶν πολύανθον ἄνθος. Χαίροις, τὸ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων προφητῶν προκατάγγελτον ὄνομα. Χαίροις, ἡ ἀπόγονος τοῦ κοσμοπάτορος καὶ θεοπλάστου Ἀδάμ. Χαίροις, ἡ τῆς κοσμήτορος καὶ πρώτης ἐν γυναιξὶν Εὐας θύγατερ. Χαίροις, ἡ ἀντίτυπος τῆς τοῦ Νῶε ἔμψυχος θήκη.

Χαίροις, ἡ ἐκ μηροῦ τοῦ ἐθνοπάτορος Ἀβραάμ κατ' ἐπαγγελίαν Θεοῦ ἀψευδῶς φυεῖσα. Χαίροις, ἡ οὐρανόφθαστος κλίμαξ, ἣν εἶδε πάλαι ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις Ἰακώβ. Χαίροις, ἡ φλογοφόρος βάτος, ἣν εἶδε ποτε ὁ παμβόητος ἐν ὄρει Σινᾶ Μωϋσῆς. Χαίροις, ἡ ἀγιόβλαστος ῥάβδος Ἀαρών, τοῦ ὄντως ἐν ἱερεῦσι περιβλέπτου. Χαίροις, ἡ πορφυροποίκιλτος νέα σκηνή, ἣν ὁ ποικιλτῆς ἐκαινούργησε Βεσελεήλ. Χαίροις, τὸ χρυσοῦν διάλιθον καὶ χρυσοῦφαντον λόγιον. Χαίροις, τὸ ὑπὸ τῶν δύο Σεραφὶμ κατασκιαζόμενον ἱλαστήριον. Χαίροις, τὸ ἱερατικὸν τῆς ἀρχιερατικῆς στολῆς Ἐφούδ. Χαίροις, τὸ χρυσοῦν τῶν θυμιαμάτων» (PG 96, 650)

Ἀπὸ τὴν Ὀμιλία «Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου» (PG 96, 661-680)
ὁ ἅγιος καὶ θεοφόρος Πατέρας ἀντιπαραθέτει τὰ τῆς μητρὸς παρθένου
πρὸς τὰ τῆς προμήτορος Εὐας

«Δεῦτε πάντα τὰ ἔθνη, πᾶν γένος ἀνθρώπων καὶ γλῶσσα καὶ ἡλικία πᾶσα καὶ ἅπαν ἀξίωμα, μετ' εὐφροσύνης τὸ τῆς παγκοσμίου εὐφροσύνης Γενέθλιον ἐορτάσωμεν, εἰ γάρ Ἑλλήνων παῖδες, δαιμόνων ψεύδη, μύθῳ κλεπτόντων τὸν νοῦν καὶ συσκιαζόντων τὴν ἀλήθειαν, καὶ βασιλέων γενέσια διὰ πάσης ἥγον τιμῆς, δῶρον ἕκαστος προσφέρων τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ ταῦτα λυμαιομένων τὸν βίον, πόσω μᾶλλον ἡμᾶς ἐχρὴν τῆς Θεοτόκου τιμᾶν τὸ Γενέθλιον, δι' ἧς ἅπαν τὸ βρότειον ἐπανώρθωται γένος, δι' ἧς τῆς προμήτορος Εὐας ἡ λύπη εἰς χαρὰν μεταβέβληται; Ἐκείνη μὲν γάρ, «Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα» δι' ἀποφάσεως θείας ἀκήκοεν αὕτη: «Χαῖρε, κεχαριτωμένη» ἐκείνη: «Πρὸς τὸν ἄνδρα ἡ ἀποστροφή σου» αὕτη: «Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ». Τί οὖν τῇ Μητρί τοῦ Λόγου, ἀλλ' ἢ λόγον προσοίσωμεν; Πᾶσα ἡ κτίσις συνευωχέισθω καὶ

ὕμνείτω τῆς ἱερᾶς Ἑκκλησίας τὴν ἱερωτάτην λοχείαν ἥνεγκε γάρ τῷ κόσμῳ
θησαυρόν ἀγαθῶν ἀναφαίρετον δι' αὐτῆς γάρ ὁ Κτίστης πᾶσαν φύσιν
πρὸς τὸ κρεῖττον μετεστοιχείωσε διὰ μέσης τῆς ἀνθρωπότητος εἰ γάρ
ἄνθρωπος, μέσος νοῦ καὶ ὕλης ἱστάμενος, σύνδεσμός ἐστι πάσης
ὁρατῆς καὶ ἀοράτου κτίσεως, ἐνωθεὶς ὁ Δημιουργὸς Λόγος τοῦ Θεοῦ τῇ
φύσει τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ ταύτης ἀπάσῃ τῇ κτίσει ἥνεται.
Ἑορτάσωμεν (τοίνυν) τὴν λύσιν τῆς ἀνθρωπίνης στειρώσεως, ὅτι
λέλυται ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἡ στείρωσις»
(PG 96, 662)

Στὴν Ὁμιλία «Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου-Β' λόγος» (PG 96, 680-
700) ὁ ἱερός Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρει τὰ κατάλληλα δῶρα ποὺ
πρέπειν προσφερθῶν στὴν Παρθένο Μαρία ἀπὸ τοὺς πιστοὺς

«α'. Λαμπρῶς πανηγυρίζει ἡ κτίσις σήμερον, καινὸν οὐρανὸν τὴν
Παρθένον λαμβάνουσα. Κόρη ἐπὶ γῆς γεγέννηται, τοῦ Βασιλέως τῶν
οὐρανῶν ἐψυχώμενος θάλαμος. Νεᾶνις εἰς φῶς ἐλήλυθε τῆς ἡλιακῆς
ἀκτῖνος φανότερον ἀστράπτουσα. Βρέφος ἐκ στείρας ἀνέλαμψε, τῆς
παρθενίας τέμενος ἱερώτατον. Τίς οὐχ ὑπαντήσῃ πρὸς τὴν πανήγυριν;
τίς οὐ δωροφορήσῃ ἐόρτια, καὶ τῇ Παρθένῳ φιλούμενα; Δῶρον
κάλλιστον παρθελεύουσιν ἡ ἀφθαρσία, γήμασι σωφροσύνη, πλουσίοις
μετάδοσις, πένησιν ἡ εὐχαριστία, ἄρχουσιν ἡ ἡμερότης, βασιλεῦσιν ἡ
δικαιοσύνη, ἱερεῦσιν ἡ ὁσιότης, τοῖς πᾶσιν ἐν ἅπασιν ἡ εὐνομία. Ἐπεὶ δὲ
τοιαῦτα τὰ δῶρα, καὶ μετὰ τοιούτων ἡ λαμπροφορία, δεῦτε
σκιρτήσωμεν εὐφρόσυνα. Ἄσωμεν χαριστήρια, μετὰ Δαβὶδ·
Ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν. Τῷ
Κτίστῃ τῶν ἀπάντων, ναὸς ὑποδοχῆς ὠκοδόμηται· ὅτι τῷ δημιουργῷ

Λόγω καταγώγιον ξενισμοῦ ἡτοίμασται· ὅτι τῷ Ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης νεφέλη φωτὸς ἐξήπλωται· ὅτι τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, θεοῦφάντου περιβολαίου ἱστὸς ἀνίσταται· ὅτι τῷ κινρῶντι ταῖς ὥραις τοὺς καιροὺς καὶ ἐνιαυτοὺς συνακτήριον νυμφικὸν ἀναδέδεικται.»

(PG 96, 680)

Στὴν Ὁμιλία «Εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου-ἐγκώμιον» (PG 96, 700-721) ὁ ἱερός Πατήρ διατυπώνει τὴν ἄποψη ὅτι ἡ τιμὴ πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποβαίνει τιμὴ στὸν τιμῶντα.

«Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων γίνεται, φησὶν ὁ σοφώτατος Σολομῶν, Τίμιος γὰρ ἐναντίον Κυρίου θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ, ὁ Θεοπάτωρ προέφη Δαδίδ, Εἰ τοίνυν ἀπάντων δικαίων ἡ μνήμη μετ' ἐγκωμίων γίνεται, τῇ πηγῇ τῆς δικαιοσύνης, καὶ τῷ τῆς ὁσιότητος θησαυρῷ τίς οὐ προσοίσει, τὸν ἔπαινον. Οὐχ ἵνα δοξάσῃ, ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ δόξαν αἰώνιον. Ἀνενδεὲς γὰρ τῆς παρ' ἡμῶν δόξης, τοῦ Θεοῦ τὸ σκῆνωμα, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ, περὶ ἧς δεδοξασμένα ἐλαλήθη καθὼς φησι πρὸς αὐτὴν ὁ θεῖος Δαυίδ δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ πόλις τοῦ Θεοῦ, λέγων. Ποίαν γὰρ ἐκληψόμεθα πόλιν τοῦ ἀοράτου καὶ ἀπεριγράπτου Θεοῦ, τοῦ τὰ ὄντα τῇ ἰδίᾳ δρακὶ περιέχοντος. ἀλλ' ἢ τὴν μόνην ὄντος ὑπερφυῶς, καὶ ὑπερουσίως τὸν ὑπερούσιον τοῦ Θεοῦ Λόγον ἀπεριγράπτω: χωρήσασαν περὶ ἧς ὅς δεδοξασμένα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λελάληται. Τί γὰρ ἐπιδοξότερον τοῦ δέξασθαι τὴν τοῦ Θεοῦ βουλήν ἀρχαίαν, ἀληθινὴν»

(PG 96, 700)

Στήν Ὁμιλία «Εἰς τήν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου Β΄ λόγος» (PG 96, 721-753) ὁ ἱερός Πατέρας ἐξυμνεῖ τήν Παρθένο Μαρία λέγοντας ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι ἀνωτέρα παντός θεσμοῦ Ἐγκωμίων.

«Ἐστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς, ὃς κατ' ἀξίαν τῆς Θεομήτορος τὴν ἱερὰν ἐκδημίαν εὐφημῆσαι δυνήσεται, οὐδ' εἰ μύρια γλῶσσαι, τοσαῦτα δ' αὐτῷ στόματα εἴη οὐδ' εἰ πᾶσαι τῶν πολυσπόρων αἱ γλῶσσαν συνέλθοιεν; τῶν καθηκόντων ἐπαίνων ἐφίκοιντο. Πάντα γὰρ αὕτη θεσμόν ἐγκωμίων ὑπέρκειται. Ἐπεδὴ δὲ φίλον Θεῷ ὃ κατὰ δύναμιν ἐκ πόθου καὶ ζήλου καὶ ἀγαθῆς προσφερόμενον διαιρέσεως, φίλα δὲ τῇ μητρὶ τοῦ Θεοῦ τὰ τῷ Υἱῷ προσφιλεῖ καὶ ἐράσμια, φέρε πάλιν τῶν ἐγκωμίων ἀψώμεθα; τοῖς ὑμετέροις πειθαρχοῦντες κελεύμασιν ὧ ποιμένων ἄριστοι, καὶ Θεῷ προσφιλέστατοι ἄρωγόν τὸν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον ἐπικαλεσάμενον λόγον, τὸν πληροῦννα πᾶν στόμα πρὸς αὐτὸν ἀνοιγόμενον, ὃς αὐτῇ μόνος κόσμος, καὶ πανευκλεές ἐγκώμιον πέφυκεν· εἰδότες ὡς ὅτε τῶν ἐπαίνων ἀρξόμεθα, τὴν ὀφειλὴν ἐκτινύομεν καὶ ταύτην ἐκτίσαντες πάλιν τοῦ χρέους ἀρχόμενον ὡς μένειν τό χρέος ἀεὶ ἀρχόμενον καὶ πληρούμενον. Ἰλεως δὲ εἴη πρὸς ἡμῶν ὑμνουμένη, ἡ πάντων κτισμάτων ἐπέκεινα, καὶ πάντων δημιουργημάτων δεσπόζουσα οἷα Θεοῦ μητὴρ τοῦ Κτίστου καὶ δημίουργοῦ, καὶ τῶν ἀπάντων δεσπύζοντος. Συγγινώσκοιτε δὲ καὶ ὑμεῖς ὧ τῶν θείων λόγων φιλήκοον σύστημα» καὶ τὴν μὲν εὖνοιαν ἀποδέχοισθε καὶ τὸν πόθον κροτοίητε, τῇ ἀσθενείᾳ δὲ τοῦ λόγον συμπάσχοιτε» (PG 96, 721)

Στήν Ὁμιλία «Εἰς τήν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου Γ΄ λόγος» (PG 96, 753-761) ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία δὲν ἔχει ἀνάγκη τῶν Ἐγκωμίων ἀλλὰ

ἑμεῖς χρειαζόμαστε τὴν τιμὴν. Ἐρωτᾷ : «*Τὸ γὰρ δεδοξασμένον πῶς δοξασθήσεται;*»

«Ἐθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις, ἐπὶ γλώσσης ἀεὶ τοῦτο φέρειν, καὶ τῷ νῷ, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν φαντάζεσθαι, Μὴ μέ τις οὖν εὐθυνέτω, εἰ τρίτον ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι δυσὶ τὸ παρὸν ἐποησάμην ἐφύμνιον τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ μου, ὥσπερ τι δῶρον ἐξόδιον. οὐ γὰρ αὐτῇ χαριζόμενος, ἀλλ' ἑμαυτῷ καὶ τοῖς παροῦσιν ὑμῖν, ὧ θεῖον καὶ ἱερὸν σύστημα, ὄψον ψυχωφελές καὶ σωτήριον προτιθεὶς τῇ ἱερᾷ ταύτῃ νυκτὶ κατάλληλον, καὶ πνευματικὴν θυμηδίαν ἐμπορευόμενος. Σπάνη γὰρ ἡμᾶς, ὡς ὁρᾶτε, κατειλήφει τῶν ἐδωδύμων. Διὸ δὴ σχεδιάζω τὴν πανδαισίαν, εἰ καὶ μὴ πολυτελῶς, μηδὲ ἀξίως τῆς κεκληκυίας, ἀλλὰ γε τὴν πείναν ἀναγκαίως δυναμένην παραμυθήσασθαι. Οὐ γὰρ αὕτη τῶν ἐγκωμίων προσδεῆς τῶν παρ' ἡμῶν, ἀλλ' ἡμεῖς τῆς παρ' αὐτῆς δόξης ἐπιδεεῖς. Τὸ γὰρ δεδοξασμένον πῶς δοξασθήσεται; Ἡ πηγὴ τοῦ φωτὸς, πῶς φωτισθήσεται; Ἀλλ' ἡμῖν αὐτοῖς, δι' ὧν δρῶμεν, πλέκομεν στέφανον. Ζῷ γὰρ ἐγὼ, «Λέγει Κύριος, καὶ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. Ἡδὺ μὲν γὰρ ὄντως, ἡδὺ ποτὸν οἶνος, καὶ τρόφιμον ἄρτος εἰς βρῶσιν (08)»

(PG 96, 753)

Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, κεφάλαιον IB, Ὅτι Θεοτόκος ἡ ἀγία Παρθένος κατὰ Νεστοριανῶν (PG 96, 1028-1032)

«Θεοτόκον δὲ κυρίως καὶ ἀληθῶς τὴν ἀγίαν παρθένον κηρύττομεν· ὡς γὰρ θεὸς ἀληθὴς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς, ἀληθὴς θεοτόκος ἡ τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα. Θεὸν γὰρ φαμεν ἐξ αὐτῆς γεγεννηῆσθαι, οὐχ ὡς τῆς θεότητος τοῦ λόγου

ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβούσης ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' ὡς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ λόγου τοῦ πρὸ αἰώνων ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντος καὶ ἀνάρχως καὶ αἰδίως ὑπάρχοντος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς ἐνοικήσαντος καὶ ἐξ αὐτῆς ἀμεταβλήτως σαρκωθέντος καὶ γεννηθέντος. Οὐ γὰρ ἄνθρωπον ψιλὸν ἐγέννησεν ἡ ἁγία παρθένος, ἀλλὰ θεὸν ἀληθινόν, οὐ γυμνὸν ἀλλὰ σεσαρκωμένον, οὐκ οὐρανόθεν τὸ σῶμα καταγαγόντα καὶ ὡς διὰ σωλῆνος δι' αὐτῆς παρελθόντα, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ὁμοούσιον ἡμῖν σάρκα ἀναλαμβάνοντα καὶ ἐν ἑαυτῷ ὑποστήσαντα. Εἰ γὰρ οὐρανόθεν τὸ σῶμα κεκόμισται καὶ οὐκ ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως εἴληπται, τίς χρεῖα τῆς ἐνανθρωπήσεως; Ἡ γὰρ ἐνανθρώπησις τοῦ θεοῦ λόγου διὰ τοῦτο γέγονεν, ἵνα αὐτὴ ἡ ἁμαρτήσασα καὶ πεσοῦσα καὶ φθαρεῖσα φύσις νικήσῃ τὸν ἀπατήσαντα τύραννον καὶ οὕτω τῆς φθορᾶς ἐλευθερωθῇ, καθὼς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος· «Ἐπειδὴ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν»· εἰ τὸ πρῶτον ἀληθῶς, καὶ τὸ δεύτερον. Εἰ δὲ καὶ λέγει· «Ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος Ἀδὰμ, ὁ κύριος, ἐξ οὐρανοῦ», οὐ τὸ σῶμά φησιν ἐξ οὐρανοῦ, ἀλλὰ δηλῶν ὡς οὐ ψιλὸς ἄνθρωπός ἐστιν. Ἴδου γὰρ καὶ Ἀδὰμ αὐτὸν ὠνόμασε καὶ κύριον τὸ συναμφότερον σημαίνων. Ἀδὰμ μὲν γὰρ ἐρμηνεύεται γηγενής· γηγενής δὲ δῆλον, ὡς ἔστιν ἡ ἀνθρώπου φύσις ἢ ἐκ χοῦς πλασθεῖσα· κύριος δὲ τῆς θείας οὐσίας ἐστὶ παραστατικόν. Πάλιν δὲ φησιν ὁ ἀπόστολος· «Ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ γεννώμενον ἐκ γυναικός». Οὐκ εἶπε διὰ γυναικός, ἀλλ' «ἐκ γυναικός». Ἐσήμανεν οὖν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ὡς αὐτός ἐστιν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς ὁ ἐκ τῆς παρθένου γενόμενος ἄνθρωπος καὶ αὐτός ἐστιν ὁ ἐκ τῆς παρθένου γεννηθεὶς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεός, γεννηθεὶς δὲ σωματικῶς, καθὸ γέγονεν ἄνθρωπος, οὐ προδιαπλασθέντι ἀνθρώπῳ

ἐνοικήσας ὡς ἐν προφήτῃ, ἀλλ' αὐτὸς οὐσιωδῶς καὶ ἀληθῶς γενόμενος ἄνθρωπος ἦτοι ἐν τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ ἐψυχωμένην σάρκα ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ ὑποστήσας, αὐτὸς γεγονὼς αὐτῇ ὑπόστασις· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ «γενόμενον ἐκ γυναικός». Πῶς γὰρ ἂν αὐτὸς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ὑπὸ νόμον γέγονεν, εἰ μὴ ἄνθρωπος ἡμῖν ὁμοούσιος γέγονεν; Ὅθεν δικαίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον τὴν ἁγίαν Μαρίαν ὀνομάζομεν· τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα ἅπαν τὸ μυστήριον τῆς οἰκονομίας συνίστησι. Εἰ γὰρ θεοτόκος ἡ γεννήσασα, πάντως θεὸς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθείς, πάντως δὲ καὶ ἄνθρωπος. Πῶς γὰρ ἂν ἐκ γυναικὸς γεννηθείη θεὸς ὁ πρὸ αἰώνων ἔχων τὴν ὑπαρξιν, εἰ μὴ ἄνθρωπος γέγονεν; Ὁ γὰρ υἱὸς ἀνθρώπου ἄνθρωπος δηλονότι. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ γεννηθείς ἐκ γυναικὸς θεὸς ἐστίν, εἷς ἐστὶ δηλονότι ὁ ἐκ θεοῦ πατὴρ γεννηθείς κατὰ τὴν θείαν καὶ ἄναρχον οὐσίαν καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκ τῆς παρθένου τεχθείς κατὰ τὴν ἡργμένην καὶ ὑπὸ χρόνον οὐσίαν ἦτοι τὴν ἀνθρωπίνην. Τοῦτο δὲ μίαν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις καὶ δύο γεννήσεις σημαίνει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Χριστοτόκον δὲ οὐ φαμεν τὴν ἁγίαν παρθένον, διότι ἐπ' ἀναιρέσει τῆς θεοτόκος φωνῆς ὁ μιὰρὸς καὶ βδελυρὸς καὶ ἰουδαιοφρων Νεστόριος, τὸ σκεῦος τῆς ἀτιμίας, καὶ ἐπὶ ἀτιμίᾳ τῆς μόνης ὄντως τετιμημένης ὑπὲρ πᾶσαν κτίσιν θεοτόκου, κἂν αὐτὸς διαρρήγνυται σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ τῷ σατανᾷ, ἐξηύρατο ὡς ἐπηρεαζομένην· χριστὸς γὰρ καὶ Δαυὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀρχιερεὺς (ταῦτα γὰρ τὰ χριόμενα, βασιλεία τε καὶ ἱερωσύνη) καὶ πᾶς θεοφόρος ἄνθρωπος Χριστὸς λέγεσθαι δύναται, ἀλλ' οὐ θεὸς φύσει, ὡς καὶ Νεστόριος ὁ θεήλατος τὸν ἐκ παρθένου τεχθέντα θεοφόρον εἶπεῖν ἐφρυάξατο. Ἡμᾶς δὲ μὴ γένοιτο θεοφόρον αὐτὸν εἶπεῖν ἢ νοῆσαι, ἀλλὰ θεὸν σεσαρκωμένον. Αὐτὸς γὰρ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, κυηθεὶς μὲν ἐκ τῆς παρθένου, προελθὼν δὲ θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, ἤδη καὶ αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ θεωθείσης ἅμα τῇ εἰς

τὸ εἶναι ταύτης παραγωγῇ, ὡς ὁμοῦ γενέσθαι τὰ τρία, τὴν πρόσληψιν, τὴν ὑπαρξιν, τὴν θέωσιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ λόγου, καὶ οὕτω νοεῖσθαι καὶ λέγεσθαι θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον οὐ μόνον διὰ τὴν φύσιν τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου, ὧν ἅμα ἡ σύλληψις καὶ ἡ ὑπαρξις τεθαυματούργηται, ἡ μὲν σύλληψις τοῦ λόγου, τῆς δὲ σαρκὸς ἡ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ ὑπαρξις, αὐτῆς τῆς θεομήτορος ὑπερφυῶς χορηγούσης τὸ πλασθῆναι τῷ πλάστῃ καὶ τὸ ἀνθρωπισθῆναι τῷ θεῷ καὶ ποιητῇ τοῦ παντὸς θεοῦντι τὸ πρόσλημμα, σωζούσης τῆς ἐνώσεως τὰ ἐνωθέντα τοιαῦτα, οἷα καὶ ἦνωνται· οὐ τὸ θεῖον λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς καὶ καθ' ἡμᾶς. Οὕτε γὰρ γενόμενος πρότερον καθ' ἡμᾶς ὕστερον γέγονεν ὑπὲρ ἡμᾶς, ἀλλ' ἡ ἐκ πρώτης ὑπάρξεως ἅμφω ὑπῆρξε διὰ τὸ ἐξ ἄκρας συλλήψεως ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ τὴν ὑπαρξιν ἐσχηκέναι· ἀνθρώπινον μὲν οὖν ἐστὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, θεοῦ δὲ καὶ θεῖον ὑπερφυῶς. Ἔτι δὲ καὶ τῆς ἐμψύχου σαρκὸς τὰ ιδιώματα ἔσχε· κατεδέξατο γὰρ αὐτὰ ὁ λόγος οἰκονομίας λόγῳ, φυσικῆς κινήσεως τάξει κατὰ ἀλήθειαν φυσικῶς γινόμενα»

8) Ἀνδρέας Κρήτης (660-740μ.Χ.)

Τὸν 7ον αἰῶνα ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Κρήτης ἐπιχειρηματολογεῖ ἀγιογραφικῶς γιὰ τὴν καταγωγή τῆς Θεοτόκου. Σύμφωνα μ' αὐτὴν τὴν θεωρίαν ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι τὸ πανάμωμο σπέρμα ποῦ ἀπὸ γενιᾶ σὲ γενιᾶ καταλήγει ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τῶν καιρῶν νὰ γεννηθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Λόγος Α' Ἐγκώμιον εἰς τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου (PG 97, 805-820)

« Βαβαὶ τοῦ θαύματος! Ἡ μὲν μεσιτεύει θεότητος ὕψει καὶ σαρκὸς ταπεινότητι, καὶ γίνεται μήτηρ τοῦ πλάσαντος ὁ δὲ, προφητεύει τὸ μέλλον, ὡς ἤδη παρόν καὶ ὄρκῳ λαμβάνει παρὰ Θεοῦ τὴν εὐκλεᾶ τοῦ γένους ἐξ ὁσφύος δια μονὴν καὶ συντήρησιν. Πανηγυριστέον οὖν εἰκότως τὸ τῆς ἡμέρας μυστήριον, καὶ δωροφορητέον τῇ τοῦ Λόγου Μητρὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ὅτι μὴ φίλον αὐτῇ τῶν ἄλλων οὐδὲν, πλὴν λόγου καὶ τῆς ἐκ λόγων τιμῆς. Ἐπεὶ καὶ διπλοῦν ἐντεῦθεν ἡμῖν προσέσται ποιούμενοις τὸ κέρδος, τό μὲν τι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἡμᾶς ἐπανάγον τό δέ τί τῆς νομικῆς ἐν γράμματι δουλείας καὶ πολιτείας ἀπάγον»

(PG 97, 808-809)

Λόγος Β΄ Εἰς τό γενέσιον τῆς Θεοτόκου μετ' ἀποδείξεως, ὅτι
ἐκ σπέρματος κατάγεται τοῦ Δαυΐδ (PG 97, 820-844)

«Ἄλλοι μὲν ἄλλας ἐορτῶν ὑποθέσεις τοῖς βουλομένοις ἐξιέτωσαν. Ἡμῖν δὲ πρὸς εὐφημίαν αὕτη προχείσθω τανῦν, ἥς κεφάλαιον ἢ παροῦσα πανήγυρις; προάρχουσιν ἔχουσα τοῦ λόγου τὴν μητέρα, παρ' οὗ τὸ Πνεῦμα πᾶσι ἐπιφοιτᾷ, καὶ τοῦ λέγειν οἱ λόγοι τὸ ἄφετον ἔχουσιν. Ἐντεῦθεν ἐγὼ τοῦ λόγου τὰς ἡνίας ἐπὶ τὴν νύσσαν ἐπανάγων, ἐχόμενα τῶν πρόσθεν εἰρημένων διέξειμι, φόβῳ μὲν τοῦ μὴ παρ' ἀξίαν εἰπεῖν τούτου προχειμένου σκοποῦ συστελλόμενος, πόθῳ δὲ τοῦ εἰς δύναμιν κατ' ἀξίαν εἰσαγαγεῖν προθυμούμενος. Πλὴν ὅποι ὁ ἂν καὶ τετράψομαι, θαρρύντως ἐπαφήσω τὸν λόγον, καλὴν ἐπαγόμενος τῆς ἐμῆς δειλίας, ἢ παρρησίας ἐπίκουρον τὴν ἡμέραν. Ἦδη μὲν οὖν ἐν τῷ προλαβόντι λόγῳ τῇ γενέσει τῆς Θεοτόκου τὰ εἰκότα συνεωρτάσαμεν,

ἐγὼ τε ὁ τῆς ἐορτῆς ἑξαρχος, καὶ ὑμεῖς, καὶ πᾶν ὅσον ἐγκώμιον τὸ
ὑπερκόσμιον, Μετὰ Ἰωακείμ ὑπεσκέφθημεν, μετὰ τῶν παρθένων
ἐδράμομεν, μετὰ Δαυΐδ συνελλάμφθημεν, τοῦ πατριάρχου λέγω, καὶ
βασιλέως, καὶ κατ', ἀμφοῖν θεοπάτορος, καὶ μετὰ Μαρίας τῆς
θεομήτορος τῷ ναῷ προσηνέχθημεν καὶ τοῖς ἀδύτοις τῶν ἁγίων »
(PG 97, 820-821)

Λόγος Γ' Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τῆς Θεοτόκου, καὶ ἀπόδειξις ἐκ
παλαιᾶς ἱστορίας, καὶ διαφόρων μαρτυριῶν, ὅτι ἐκ σπέρματος
κατάγεται τοῦ Δαυΐδ (PG 97, 844-861)

«Πάλιν ἐορτὴ, καὶ πάλιν πανηγυρίς, καὶ πάλιν ἐγὼ δεξιὸς
ἐστιάτωρ, πανηγυρίζων τὴν ἑμαυτοῦ σωτηρίαν, καὶ συγκαλῶν ἅπαντας
πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐστίαν, ἧς ἡ Θεοτόκος ἐξάρχουσα, τῆς τρυφῆς
τὸν χειμάρρουν, τοὺς ἑαυτῆς ἐστιᾷ δαιτυμόνας. Ἐν ᾧ ὑμεῖς, ὁ Χριστοῦ
μελισσῶν, ἐνθέως περιπτάμενος καθάπερ ἐκ τινων σίμβλων, ἀποστάζων
γλυκασμὸν, οἷα κηρία μέλιτος οἶκαδε συλλεξάμενοι χωρεῖτε. Καὶ τίς ἂν
ἔλοιτο τοιαύτης ἀπολειφθῆναι τρυφῆς, τῶν μάλιστα γευσασμένων ἤδη
τῶν ταύτης καλῶν; Εἰ γὰρ τραπέζης ὄψοις πολυτελῶς εὐθηνουμένης οὐ
πρὶν ἀφεστᾶσί τινες, εἰ μὴ καὶ πέρα τοῦ κόρου τῆς τρυφῆς ἀπολαύσειεν,
πῶς οὐ λίαν δοκεῖ καταγέλαστον, πρὶν γευσθῆναι τῶν τῇδε μυστηρίων
βασιλικῆς

ἀποπηδῆσαι τραπέζης; Βασίλειος γὰρ καὶ βασιλίδος ἐκ βασιλικοῦ
καταγομένης σπέρματος ἡ ἐστίαις. Δεῦρο γοῦν αὖθις, ἀγαπητοί, τὸν
ἡμέτερον ὑποδέξασθε λόγον, πρὸς ἐκεῖνον ὑμᾶς τὸ σκοπὸν
ἐπανάγοντά, ὃν ἐν τοῖς φθάσασιν εὖ μάλα κατεστρωκῶς, τῆς Δαβιτικῆς

ρίζης σαφῶς ὑμῖν τόν Χριστόν ὑπηγόρευσε. Τούτου δὲ δεικνυμένου, καὶ ἢ κατὰ σάρκα τοῦτον τεκοῦσα, τῆς αὐτῆς οὔσα ρίζης φυτὸν εἰκότως ἀναφανήσεται. Καί μοι λίαν παρέλκον εἶναι δοκεῖ, δευτέραν λύσιν ἐπαγαγεῖν, τῆς ῥηθείσης ἐμφαντικωτέρας πρὸς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας, περιεργότερόν πως καὶ πλατύτερον πρὸς ἡμῶν ἐκτεθείσης.

(PG 97, 844)

Λόγος Δ' Εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου (PG 97, 861-881)

«Εἰ μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ, καὶ σπαρτίῳ περιγράφεται θάλασσα εἰ πῆχεσιν οὐρανὸς ἀπεικάζεται, καὶ ἀστέρων πλῆθος ἀπαριθμεῖται, εἰ σταγόνες ὑετοῦ, καὶ βώλακες γῆς, καὶ ἀνέμων ὄγκος, καὶ ψάμμου ποσότης καταλαμβάνεται, τάχα ἂν καὶ τῆς μετὰ χεῖρας ἡμῖν ὑποθέσεως ἔσται κατάληψις δῆπουθεν, Θεοῦ δὲ Μητρὸς ἡ πανήγυρις, καὶ γενέσιος ἀξιαγάστου παιδὸς τὸ τελούμενον. παιδὸς ἀειπαρθένου παιδὸς ἀπειρογάμου βασιλίδος : Προφήτιδος, ἥς τὰ βασίλεια σπάργαντα Δαβὶδ ὁ μέγας ἐν προφήταις καὶ βασιλεῦσι, βασιλείῳ τῷ βλέμματι ἐξεικονίζων, ἀνέκραγε "Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη»

(PG 97, 861)

Λόγος Ε' Εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου (PG 97, 881-913)

«Ἐπέστη σήμερον ἡ πάντων χαρά, λύουσα τὴν πρώην ἄράν. Ἐπέστη ὁ πανταχοῦ, ἵνα τὰ πάντα πληρώσῃ χαρᾶς. Ἐπέστη δὲ πῶς; Οὐ δορυφόρους ἔχων, οὐ στρατιάς ἀγγέλων συνεπαγόμενος, οὐ κομπάζων τὴν πρόοδον, ἀλλ' ἡσυχῇ καὶ ἡρέμα, τοῦτο ποιῶν, ἵνα λάθῃ τὸν ἄρχοντα

τοῦ σκοτούς, ἵνα τέχνη σοφίας παγιδεύσας τόν ὄφιν καί τόν δράκοντα
φενακίσας τόν νοῦν, τόν Ἀσσύριον τόν πᾶσαν ὑφ' ἐαυτόν δουλωσάμεν
τήν ἀθρωπίνην εὐγένειαν ἀρπάσῃ τό λάφυρον»
(PG 97, 881)

9) Γρηγόριος Παλαμᾶς (1296 - 14 Νοεμβρίου 1359)

«μεθόριον κτιστοῦ καί ἀκτίστου» Ὁμιλία XIV (PG 151, 177)

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, ἀνυψώνει στό ἀκρότατο σημεῖο τήν
Παρθένο Μαρία ἀποκαλώντας τήν σύνορο μεταξύ Θεότητος καί
ἀνθρωπότητος:

«Τίς δ' οὐκ οἶδεν, ὡς ἡ παρθενομήτωρ ἐκείνη τε ἡ βάτος καί αὕτη
ἡ λαβίς ἐστίν, ἐν ἐαυτῇ τό θεῖον πῦρ ἀπυρπολύτως συλλαβοῦσα,
κάνταῦθα διακοήσαντος ἀρχαγγέλου τῇ συλλήψει, καί τόν αἶροντα τήν
ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου δι' αὐτῆς συνάψαντος τῷ ἀνθρωπείῳ γένει καί
διά τῆς ἀπορρήτου ταύτης συναφείας ἡμᾶς περικαθάραντος; Οὐκοῦν ἡ
παρθενομήτωρ αὕτη μόνη μεθόριόν ἐστι κτιστῆς καί ἀκτίστου φύσεως·
καί αὐτήν εἴσονται τοῦ ἀχωρήτου χώραν ὅσοι δὴ γινώσκουσι Θεόν καί
αὐτήν ὑμνήσουσι μετά Θεόν ὅσοι τόν Θεόν ὑμνοῦσιν. Αὕτη καί τῶν πρό
αὐτῆς αἰτία καί τῶν μετ' αὐτήν προστάτις καί τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν
πρόξενος. Αὕτη τῶν προφητῶν ὑπόθεσις, τῶν Ἀποστόλων ἀρχή, τῶν
μαρτύρων ἐδραίωμα, τῶν διδασκάλων κρηπίς. Αὕτη τῶν ἐπὶ γῆς ἡ δόξα,
τῶν κατ' οὐρανόν ἡ τερπνότης, τό πάσης κτίσεως ἐγκαλλώπισμα. Αὕτη
καταρχή καί πηγή καί ρίζα τῆς ἀποκειμένης ἡμῖν ἐν οὐρανοῖς ἐλπίδος.
Ἦς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ταῖς αὐτῆς ὑπέρ ἡμῶν πρεσβείαις εἰς
δόξαν τοῦ πρό αἰώνων ἐκ Πατρός γεννηθέντος καί ἐπ' ἐσχάτων αἰώνων
ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ᾧ πρέπει πᾶσα

δόξα, τιμή καί προσκύνησις, νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.»

Ὅμιλία ΙΔ΄ Εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῆς ὑπεραγίας καί δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας (PG 151, 177)

Στὴν Ὅμιλία ΛΖ΄ «Εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας» (PG 151, 460-473) ἐξηγεῖ πῶς ἐννοεῖ ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι σύνορο Θεότητος καί ἀνθρωπότητος.

«Πολλοί» κατὰ τὸν Σολομῶντα «πλοῦτον ἐκτήσαντο, καί πολλάι θυγατέρες ἐποίησαν δύναμιν· αὕτη ὑπέρκειται καί ὑπερῆρε πάντας τε καὶ πάσας», οὐδ' ὅσον εἰπεῖν· Μόνη γάρ Θεοῦ καί παντός ἀνθρωπείου γένους στᾶσα μεταξύ, τὸν μὲν Θεὸν ἐποίησεν υἱὸν ἀνθρώπου, υἱοὺς δέ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπειργάσατο, τὴν γῆν οὐρανῶσα καί τό γένος θεώσασα, καί μόνη πασῶν αὕτη μήτηρ μὲν ἐκ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφηνε Θεοῦ, βασιλὶς δέ παντός ἐγκοσμίου καί ὑπερκοσμίου κτίσματος ὑπῆρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ. Καί οὕτω τοὺς ὑφ' ἑαυτὴν δι' ἑαυτῆς ὑψώσασα καί τὸν ἐπὶ γῆς ὑπήκοον οὐράνιον ἀντ' ἐπίγειου ἀποδείξασα, κρείττονος ἀξίας αὕτη καί δυνάμεως ὑπερτέρας μετασχοῦσα καί τῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν διὰ θείου Πνεύματος χειροτονίας, ὑψηλῶν ὑψηλοτάτη καί μακαρίου γένους μακαριωτάτη βασιλὶς ἐφέστηκε»

(Ὅμιλία λζ', Εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, Ε.Π.Ε. τ. 10 σ. 446).

Μετάφραση : «Καὶ «πολλοὶ» κατὰ τὸν Σολομῶντα «ἀπέκτησαν πλοῦτο καὶ πολλὰς θυγατέρας ἄσκησαν δύναμι αὐτὴ δὲ ὑπερβαίνει καὶ ξεπερνᾷ ὅλους καὶ ὅλες», τόσο ποὺ δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ λεχθῇ. Διότι

μόνο αυτή, εύρισκομένη ανάμεσα στο Θεό και σ' ολόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος, τὸν μὲν Θεὸ κατέστησε υἱὸν ἀνθρώπου, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἔκαμε υἱοὺς Θεοῦ, οὐρανώσασα τὴν γῆ καὶ θεώσασα τὸ γένος καὶ μόνο | αὐτὴ ἀπὸ ὅλες τὶς γυναῖκες ἀναδείχθηκε Μητέρα Θεοῦ ἐκ φύ σέως ἐπάνω ἀπὸ κάθε φύσι, ὑπῆρξε δὲ μὲ τὸν ἄφραστο τόκο βασίλισσα κάθε ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος κι ἔτσι, ὑψώνοντας μόνη τῆς τοὺς κάτω ἀπὸ αὐτήν, ἀποδεικνύοντας τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ὑπηκόους ἀντὶ ἐπιγείων οὐρανίους, μετέχοντας ἀνωτέρας ἀξίας καὶ μεγαλυτέρας δυνάμεως, ὡρὶ σθηκε ὑψηλοτάτη καὶ μακαριωτάτη βασίλισσα μακαρίου γένους»

10) Νικόλαος Καβάσιλας (1322-π.1392μ.Χ.)

Ὁ Καβάσιλας φθάνει στὸ βάθος τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας, ἀποκαλύπτει καὶ σχολιάζει μὲ σεμνότητα, ἀλλὰ καὶ παρρησία τὸ σκοπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸ νὰ προσφέρῃ «μητέρα» στὸ Θεό, «γεννηθῆναι δεῖσαν»! Ἡ «ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἀναδειχθεῖσα Θεοτόκος (εἶναι ἡ) πρὸ αἰώνων προορισθεῖσα Μητέρα»! (Πρβλ: Λιτὴ Εἰσοδίων). Ἀποτελεῖ πράγματι βαθειὰ καὶ ἄρρητη πεποίθηση ὅλων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ προαιώνια βουλὴ τοῦ Θεοῦ, ὁ τελικὸς καὶ ὑψιστος σκοπὸς τῶν πάντων εἶναι Ἡ «Εἰσαγωγή τοῦ Πρωτοτόκου εἰς τὴν οἰκουμένην» (Εβρ. 1, 6): «Τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ ἀπόκρυφον μυστήριον· τοῦτό ἐστι τὸ μακάριον, δι' ὃ τὰ πάντα συνέστησαν τέλος· τοῦτό ἐστιν ὁ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων προεπινοούμενος θεῖος σκοπός, ὃν ὀρίζοντες εἶναι φάμεν προεπινοούμενον τέλος, οὗ ἕνεκα τὰ πάντα, αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἕνεκα· πρὸς τοῦτο τὸ τέλος ἀφορῶν τὰς τῶν ὄντων ὁ Θεὸς παρήγαγεν οὐσίας...» (Ἀγ. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, PG, 90, 691). «Καὶ ἡ ἐπαρχῆς

γὰρ καταβολὴ τοῦ κόσμου πρὸς τοῦτον ἔβλεπε, τὸν κάτω μὲν ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου βαπτιζόμενον, ἄνωθεν δὲ Υἱὸν ἀγαπητὸν μόνον μαρτυρούμενον Θεοῦ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, καθ' ἃ φησιν ὁ Ἀπόστολος. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς παραγωγή τοῦ ἀνθρώπου, δι' Αὐτὸν κατ' εἰκόνα πλασθέντος τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῇ ποτὲ χωρῆσαι τὸ Ἀρχέτυπον, καὶ ὁ ἐν τῷ παραδείσῳ παρὰ Θεοῦ νόμος δι' Αὐτὸν» (Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Λόγος Εἰς τὰ Φῶτα). «...Ὅθεν καὶ σύνδεσμον τοῦ νοητοῦ καὶ αἰσθητοῦ κόσμου καὶ ἀνακεφαλαίωσιν καὶ ἐπίλογον ὅλων τῶν κτισμάτων ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν: ἵνα ἐνωθεὶς μετ' αὐτοῦ ἐνωθῇ μεθ' ὅλων τῶν κτισμάτων καὶ ἀνακεφαλαιωθῶσιν ἐν τῷ Χριστῷ οὐράνια καὶ ἐπίγεια, ὡς λέγει ὁ Παῦλος: καὶ κτίστης καὶ κτίσις γένηται ἓν καθ' ὑπόστασιν κατὰ τὸν θεοφόρον Μάξιμον» (Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, Ἀπολογία. Εἰς Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον, Ἔκδ. Σχοινᾶ, 1958, σελ. 204). Αὐτὴ τὴν ἀνθρωπολογία, ποὺ εἶναι στὴν οὐσία τῆς Χριστολογίας, παρουσιάζει σὰν ἀπολογία τοῦ ὁ Ἅγιος Νικόδημος, ὅταν τὸν κατηγορήσαν. Τὸ ἴδιο δὲ αἶσθημα ἔχει κανεὶς ὅταν μελετᾷ καὶ τὸ Νικόλαο Καβάσιλα: μπρὸς στὴ λαίλαπα τοῦ οὐμανισμοῦ, ποὺ γκρεμίζει τὰ πάντα, καὶ τὴν ἴδια τὴν ἔννοια τοῦ ἀνθρώπου, ὑψώνεται πρὸς τὸ «Ἀρχέτυπο», τὸν «Κανόνα», βάσει τοῦ ὁποῦ δημιουργήθηκε ὁ ἄνθρωπος, καὶ αὐτὸν τὸ Σκοπὸ, αὐτὸ τὸ Κάλλος ἀντιπαραθέτει στοὺς σκοποὺς καὶ τὰ ποικίλα κάλλη καὶ μεγαλεῖα τῆς Ἀναγεννήσεως.

11) Νικόδημος Ἀγιορείτης (6 Ιουνίου 1749 - 14 Ιουλίου 1809)

«Τώρα, ἂν ἐνός καὶ μόνου τῶν τυχόντων καὶ ἀπλῶς σωζομένων ἡ δημιουργία ἤθελε προκριθῇ παρὰ τῷ ἀγαθῷ Θεῷ τῆς δημιουργίας ὅλων

ὁμοῦ τῶν ἄλλων ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων, κακῶν γενομένων καὶ ἀπολλυμένων, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος οὗτος, ταυτόν εἰπεῖν, ἂν εἷς μόνος ἀπλῶς τῶν σωζομένων ἦτον ἱκανός νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεόν, ἢ ὅλοι ὁμοῦ, οἵτινες ἔμελλον νὰ ἀπολεσθῶσι πόσῳ μᾶλλον; καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ ἦτον ἱκανὴ νὰ εὐχαριστήσῃ μόνῃ τὸν Θεὸν Ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ ἀσυγκρίτως πάντων τῶν σωζομένων ὑπερέχουσα ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων διὰ τὴν ἀσύγκριτον αὐτῆς ἀγιότητα, ἢ ὅλοι ὁμοῦ οἱ καθ' ὑπόθεσιν κακοὶ γεννησόμενοι, καὶ ἀπολεσθῆσόμενοι ἄγγελοι τε καὶ ἄνθρωποι: β. Ὅτι ἂν ἡ Κυρία Θεοτόκος θεωρηθῇ ἐν τῇ καταστάσει ἐκείνῃ, ἐν ᾗ ἐγγάστριον εἶχεν ἐν τῇ ἀπειράνδρῳ αὐτῆς κοιλία τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καθ' ἣν, ὥς τινες τῶν πολιτικῶν νόμων γνωματεύουσιν, ὡς μέρος φυσικὸν τῆς μητρὸς τὸ ἔμβρυον λογίζεται, κἂν τοῦτο ἀπαρέσκη ἄλλοις νόμοις πολιτικοῖς: Ἐν τῇ καταστάσει, λέγω, ταύτῃ ἐὰν ἡ Κυρία Θεοτόκος θεωρηθῇ, ὅχι μόνον ἦτον ἱκανὴ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν διὰ ὅλα τὰ ἐνεργεῖα δημιουργηθέντα χτίσματα, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ δυνατὰ μὲν ὄντα ἀπλῶς εἰς τὸν Θεὸν δημιουργηθῆναι, ἐνεργεῖα δὲ μὴ δεδημιουργημένα ὅτι ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἔφερεν ἐν ἑαυτῇ, καὶ ἐξ ἑαυτῆς σεσαρκωμένον, τὸν ἀπειροδύναμον τοῦ Θεοῦ Λόγον, τὸν δημιουργήσαντα τὰ πάντα, καὶ ἀπείρους κόσμους δημιουργῆσαι δυνάμενον. γ'. δὲ καὶ τελευταῖον ἀποκρίνομαι, ὅτι ἅπερ ἐν τῷ σημειώματι ἐκείνῳ εἵπομεν, οὐκ ἀποφαντικῶς, καὶ δογματικῶς, ἀλλὰ διστακτικῶς, καὶ μετὰ ὑποθέσεως εἵπομεν. Πρὸς δὲ τὸ β'. ἀποκρίνομαι, ὅτι ὅχι μόνον πῶς ὅλος ὁ κόσμος νοητός τε καὶ αἰσθητὸς ἔγεινε διὰ τὸ τέλος τοῦτο, ἦτοι διὰ τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος ἔγεινε πάλιν διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καθὼς τοῦτο τρανῶς καὶ ἀριδῆλως παρίστησιν ὁ σοφὸς καὶ θεολογικώτατος Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, οὕτως ἐπὶ λέξεως λέγων: «Καὶ ἵνα συνελὼν εἵπω, τὸ πᾶν τοῦ σκοποῦ,

καὶ παντὸς τοῦδε τοῦ κόσμου καὶ πάσης τῆς κτίσεως, πάντων στοιχείων, καὶ πασῶν τῶν γενεῶν, παντὸς δὲ γένους ἡμῶν, καὶ πάσης ἀνθρώπων φυλῆς, ἀπάντων αἰώνων, καὶ πασῶν τῶν ὥρων, τὸ ἄνθος μὲν ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ὁ ὠραιότατος δὲ καρπὸς (λέγω δὲ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον) ὁ Υἱὸς ἐστὶν αὐτῆς ὁ μονογενής.» (Λόγ. β'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, τὸμ. β'. σελ. 143.) Οὐ μόνον, λέγω, τοῦτο ἀποκρίνομαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις, πῶς ὅλος ὁ νοητὸς καὶ αἰσθητὸς κόσμος διὰ τοῦτο τὸ τέλος προεγνωρίσθη ἀπ' αἰῶνος καὶ προωρίσθη. Πόθεν δῆλον ἀπὸ τῶν ἐξῆς ῥηθησομένων. Αἱ μὲν γὰρ θεῖαι Γραφαὶ μαρτυροῦσιν ὅτι τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίας εἶνε, ἀρχὴ ὅλων τῶν ὁδῶν τοῦ Κυρίου, ὅτι εἶνε πρῶτον πάντων τῶν κτισμάτων, καὶ ὅτι αὐτὸ προωρίσθη πρὸ τοῦ προορισμοῦ πάντων τῶν σωζομένων: τὰ δὲ τῶν Γραφῶν, δι' ὧν μαρτυρεῖται, ταῦτά εἰσι. τὸ «κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ.» «Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με (Παρ. η'. 22, 23.) τό: «Ὅς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως.» (Κολ. α'. 15.) (Καὶ ὅρα ὅτι οὐκ εἶπεν ἐνταῦθα ἀπλῶς κτίσεως, ἀλλὰ πάσης κτίσεως: ἦτοι καὶ νοητῆς καὶ αἰσθητῆς καὶ τὸ: «Οὕς προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς. (Ρωμ. η'. 39.) Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τοῦ θεσπεσίου Παύλου»

(Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον, περὶ φυλακῆς τῶν πέντες αἰσθήσεων τῆς τέ φαντασίας τοῦ νοός καὶ τῆς καρδίας καὶ ποῖαι εἰσὶν αἱ οἰκεῖαι τοῦ νοός ἡδοναί, συντεθέν καὶ ἐπιδιορθωθέν παρὰ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ἐπεξεργασμένον ὑπὸ Σωφρονίου Μοναχοῦ Ἀγιορείτου ἐκ Ραιδεστοῦ Κεχαγιόγλου, Ἐκδόσεις «Ὁ Ἅγιος Νικόδημος» Ἀθῆναι, σ. 14-16)

11) Ἡ ὑψιστὴ εὐγένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως

Ἕνας σύγχρονος θεολόγος διαπραγματευόμενος τὰ τῆς Θεοτόκου διατυπώνει τὴν ἄποψη ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ἀποτελεῖ τὴν ὑψιστὴ «εὐγένεια» τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Βρέθηκαν ἴσως μερικοὶ μεγάλοι ἄθεοι ποὺ ὑπεστήριξαν μέσα στοὺς αἰῶνες ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γίνῃ Θεός. Κανεῖς ὅμως ποτέ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους Πατέρες, δὲν τόλμησε νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γεννήσῃ τὸ Θεό. Κι ὅμως αὐτὸ τὸ μεγάλο παράδοξο εὐδόκησε ὁ Θεός νὰ ἀποτελῇ τὴ μεγάλη ἀξία, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑψιστὴ «εὐγένεια» τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ Θεός ἀξίωσε τὴν ἀνθρώπινη φύση νὰ γίνῃ «θεοτόκος». Ἡ ἀξία τῆς Παρθένου βρίσκεται ἀκριβῶς στὸ ὅτι πραγματοποίησε αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Καὶ τὸν πραγματοποίησε λέγοντας «ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου». Γιατὶ τὸ ἀληθινὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται ἀκριβῶς στὸ νὰ πραγματοποιῇ τὸν ὑψιστὸ προορισμὸ πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός καὶ νὰ ἔχῃ ταυτόχρονα τὴ συνείδηση ὅτι «δοῦλος ἀχρεῖος ἐστὶ» (Λουκᾶ 17, 18).

Ἡ Ἰδία ἡ Παρθένος Μαρία προφητικῶς ἀνακράζει, ὅτι: «ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσι με πᾶσαι αἱ γενναί» (Λουκᾶ α', 48)

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.